

Redeneren over en met bronnen

Bij elk historisch onderzoek(je) waarin een of meer bronnen worden gebruikt, moet je je de vraag stellen of de bron relevante informatie biedt voor het beantwoorden van de historische vraag, met andere woorden, in hoeverre is de bron bruikbaar, betrouwbaar en representatief. Hou er rekening mee dat een bron voor de ene vraag bruikbaar en betrouwbaar kan zijn, maar voor een andere vraag niet.

1. Bruikbaarheid van bronnen

Kijk om te beginnen welke informatie de bronnen bevatten. Geven de bronnen informatie over alle aspecten van je onderzoek of slechts over een of enkele aspecten? Probeer ook te bedenken, en dat is vaak veel lastiger, welke informatie de bron niet biedt. Waarom ontbreekt deze informatie, kon de auteur niet over meer informatie beschikken of liet hij bepaalde informatie bewust weg? Het antwoord op deze laatste vraag kan ertoe leiden dat je op zoek gaat naar bronnen die de benodigde, maar ontbrekende, informatie bieden.

Bruikbaarheid	Biedt de bron bruikbare informatie voor het beantwoorden van de vraag?	
	Welke informatie ontbreekt die je wel had verwacht of die je wel nodig hebt?	

2. Redeneren over bronnen

Betrouwbaarheid

Om de betrouwbaarheid van de informatie voor je vraag vast te stellen moet je antwoord geven op een aantal vragen en voor iedere vraag afzonderlijk bepalen of het antwoord van belang is voor de betrouwbaarheid van de informatie.

Lang niet altijd kun je een antwoord op alle vragen vinden en ook dan moet je beoordelen in hoeverre het belangrijk is dat die informatie ontbreekt.

Welke vragen moet je stellen?

1. Wie is de auteur van de bron? Welke functie had hij of welke rol speelde hij?
2. Was de auteur ooggetuige van de gebeurtenis waarover hij schrijft?
3. Wanneer is de bron gemaakt? Is de bron gemaakt ten tijde van de gebeurtenis of pas (veel) later?
4. Waar is de bron gemaakt? Is de bron gemaakt in de directe omgeving van de gebeurtenis?
5. Wat is het voor soort bron? Een dagboek, brief, krantenartikel, feitelijk verslag, propagandamateriaal of een officieel document.

Representativiteit

Hoewel zeker niet eenvoudig is het soms van belang na te gaan in hoeverre de bron representatief is voor iets of iemand.

Invulschema

Betrouwbaarheid	1. Wie is de auteur?	Welke functie had deze persoon of welke rol speelde hij?	
		Was hij ooggetuige van de gebeurtenis waarover hij schrijft?	
		Over welke informatie kon hij beschikken?	
	2. Wanneer is de bron gemaakt?	Is de bron gemaakt ten tijde van de gebeurtenis of pas (veel) later?	
	3. Waar is de bron gemaakt?	Is de bron gemaakt in de directe omgeving van de gebeurtenis of elders?	
	4. Wat is het voor soort bron?	Gaat het om een dagboek, een brief, een krantenartikel, feitelijk verslag, propagandamateriaal of een officieel document? Wat heeft dit voor gevolgen voor de betrouwbaarheid van de bron?	
Representativiteit	1. Is de bron representatief voor een persoon of gebeurtenis?		

3. Redeneren met bronnen

Pas als de vragen naar relevantie, betrouwbaarheid en representativiteit beantwoord zijn kun je gaan redeneren **met** de informatie uit de bron. Je selecteert, analyseert en weegt de informatie om een antwoord te geven op de historische vraag, een conclusie te trekken of een stelling te onderbouwen of juist te ontkrachten.

Verwijs naar elementen uit de bron en betreft de betrouwbaarheid en representativiteit van de informatie in je antwoord.

Welke vragen moet je stellen?

1. Met welk doel is de bron gemaakt (om te informeren, om te overtuigen of is er sprake van propaganda? Voor welk publiek is de bron gemaakt?
2. Over welke informatie kon de auteur beschikken?
3. Voor welke vraag of welk onderdeel van de vraag biedt de bron informatie?
4. Is er reden om aan de betrouwbaarheid van de bron te twijfelen. Heeft de auteur bijvoorbeeld redenen om de zaken anders voor te stellen dan ze in werkelijkheid waren?

5. Is de informatie in de bron representatief voor de hele groep waarop de informatie betrekking heeft? Is de bron representatie voor vergelijkbare situaties/gebeurtenissen?

Invulschema

1. Doel van de bron.	Met welk doel is de bron gemaakt (om te informeren, om te overtuigen of is er sprake van propaganda? Voor welk publiek is de bron gemaakt?	
2. Bruikbaarheid van de bron.	Voor welke vraag of welk onderdeel van de vraag biedt de bron informatie?	
	Over welke informatie kon de auteur beschikken?	
3. Betrouwbaarheid van de bron.	Is er reden om aan de betrouwbaarheid van de bron te twijfelen? Heeft de auteur bijvoorbeeld redenen om de zaken anders voor te stellen dan ze in werkelijkheid waren?	
4. Representativiteit van de bron.	Is de informatie in de bron representatief voor de hele groep waarop de informatie betrekking heeft? Is de bron representatie voor vergelijkbare situaties/gebeurtenissen?	

Controleformulier

	Ik heb deze vraag overde bron gesteld	Ik heb een antwoord gekregen	Deze vraag is relevant voor mijn vraagstelling
Wie heeft de bron gemaakt (welke rol/welke functie)?			
Wat is de relatie van de maker tot het onderwerp/wat is zijn/haar belang?			
Waar is de bron gemaakt?			
Wanneer is de bron gemaakt?			
Was de auteur ooggetuige?			
Over welke informatie kon de auteur beschikken?			
Waarom is de bron gemaakt/wat is het doel?			
Voor welke vraag biedt de bron informatie?			
Is de bron representatief voor de gebeurtenis of andere personen?			